

ریاست جمهوری اسلامی ایران
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان
معاونت آمار و اطلاعات

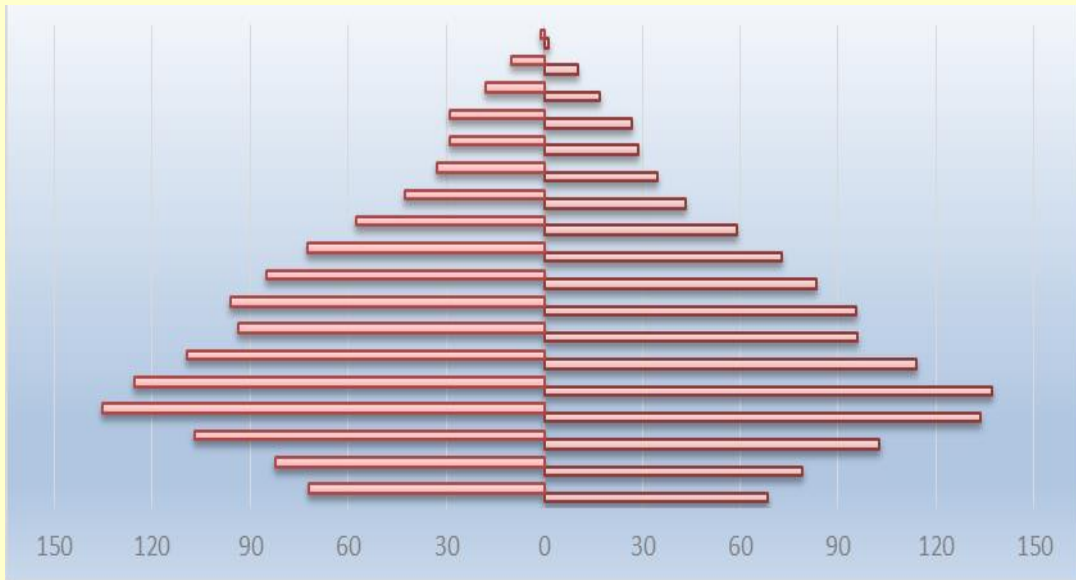
بررسی جمعیت و گزیده شاخص‌های جمعیتی استان گیلان

سال‌های ۹۵-۱۳۴۵

«با تاکید بر نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵»

تهیه‌کنندگان:

وحید طیفوری - صادق اکبری

رشت - تیر ۱۳۹۶

مقدمه :

از سرشماری عمومی نفوس و مسکن است که بعنوان یکی از عمده‌ترین راه‌های شناخت کشورها و ویژگی‌های جمعیت آن‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است. آگاهی از تعداد جمعیت و ویژگی‌های آن از دیرباز مورد توجه بوده است و در هر زمانی متناسب با امکانات به روش‌های مختلف مورد سنجش قرار گرفته است. سرشماری عمومی نفوس و مسکن اطلاعات جمعیت شناختی مهمی بر مبنای خصوصیات هر یک از افراد به‌طور جداگانه فراهم می‌کند. همچنین در مواردی علاوه بر تعداد افراد و ثبت خصوصیات آن‌ها اطلاعاتی درباره مسکن خانوارها و تسهیلات در اختیار آن‌ها مورد نظر قرار می‌گیرد.

سابقه‌ی سرشماری جمعیت در جهان به چندین قرن پیش از میلاد برمی‌گردد و ابتدا در سطحی بسیار محدود نیازهای اطلاعاتی بشر را تامین می‌کرده است.

مطالعه‌ی اسناد تاریخی بیانگر انجام سرشماری‌های جمعیتی در کشورهای مصر، چین و بابل آن روزگار بوده است. در طول زمان متناسب با پیشرفت علم آمار، روش‌های انجام سرشماری نیز با تغییرات قابل توجهی در جهت بهبود کیفیت اجرا تغییر یافت به طوری که کشور سوئد در سال ۱۷۹۴ برای نخستین بار سرشماری به روش نوین را اجرا نمود.

اولین سرشماری ایران و استان گیلان، به روش نوین در سال ۱۳۳۵ و بعد از آن در فواصل ده ساله تا سال ۱۳۸۵ انجام شده است. با تصویب اجرای پنج‌ساله سرشماری در سال ۱۳۸۶ آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۰ انجام شد و هشتمین سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵ در سال گذشته اجرا گردید.

در سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵ اطلاعاتی نظیر سن، جنس، دین، وضع سواد و مدرک تحصیلی، وضع مهاجرت، وضع فعالیت، وضع زناشویی و اطلاعاتی درخصوص مساحت، نوع اسکلت و مصالح بکار رفته در واحد مسکونی در اختیار خانوار جمع‌آوری گردید.

به هر سخن، هدف از اجرای سرشماری نفوس و مسکن، تهیه آمار و اطلاعات جمعیتی است که بتواند به بهترین وجه ممکن تصویر واقعی، کامل و قابل اعتماد از جمعیت بر اساس شاخص‌ها و ویژگی‌های جمعیتی و توزیع جغرافیای آن تا کوچکترین سطح را فراهم نماید تا بر اساس نتایج حاصل برنامه‌ریزان، تصمیم‌گیران و سیاستگذاران می‌توانند با تدوین برنامه‌های توسعه اجتماعی، اقتصادی و اجتماعی، کشور را به سمت آینده‌ای مطلوب سوق دهند.

امید که ارایه گزارش حاضر که بر اساس سرشماری‌های مختلف در استان و کشور و به منظور ارایه برخی از مهمترین شاخص‌های جمعیتی تدوین شده است، مفید واقع گردد.

۱- جمعیت و تغییرات آن :

بر اساس نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن طی ۵۰ سال گذشته، یعنی از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵ جمعیت استان گیلان از ۱۲۹۱۱۵۹ در سال ۱۳۴۵ نفر به ۲۵۳۰۶۹۶ در سال ۱۳۹۵ نفر رسیده است. به این ترتیب در این مدت ۱۲۳۹۵۳۷ نفر به طور متوسط و سالانه ۲۴۷۹۱ نفر بر جمعیت استان افزوده شده است. از این تعداد، ۷۸۹۸۷۸ نفر یا ۶۶/۴ درصد مربوط به سال‌های ۶۵-۱۳۴۵ می‌باشد. متوسط رشد سالیانه جمعیت استان طی سال‌های ۵۵-۱۳۴۵، ۲/۱ درصد و طی سال‌های ۶۵-۱۳۵۵، ۲/۸ درصد بوده است. این رشد جمعیتی بیش‌ترین میزان طی ۵۰ سال اخیر بوده است. بعد از سال ۱۳۶۵ با کاهش چشمگیر رشد سالیانه جمعیت مواجه بوده‌ایم. به طوری که متوسط رشد سالیانه جمعیت به ترتیب ۰/۷۴ درصد طی سال‌های ۷۵-۱۳۶۵، ۰/۷ درصد در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ و به ۰/۶ درصد در سال‌های ۹۰-۱۳۸۵ کاهش پیدا کرده است، متوسط رشد سالیانه استان، نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۹۵ به ترتیب برابر با ۰/۴، ۱/۳۸ و ۱/۲- درصد بوده است. استان گیلان ۳/۲ درصد از جمعیت کل کشور را در خود جای داده است که از این نظر رتبه دوازدهم را در کشور دارد. بالاترین سهم از جمعیت کشور را استان تهران و خراسان رضوی به ترتیب با ۱۶/۶ و ۸/۱ درصد به خود اختصاص داده‌اند و استان‌های سمنان با ۰/۹ درصد و ایلام با ۰/۷ درصد از کمترین سهم جمعیتی برخوردارند.

جدول ۱- تغییرات جمعیت استان طی سال‌های ۹۵-۱۳۴۵

سال	جمعیت استان	افزایش هر دوره		شاخص تغییرات ۱۳۴۵=۱۰۰	تغییرات نسبت به سال پایه	متوسط رشد سالانه
		نسبی	مطلق			
.....۱۳۴۵	۱۲۹۱۱۵۹	-	-	۱۰۰	-	-
.....۱۳۵۵	۱۵۸۱۸۷۲	۲۹۰۷۱۳	۲۲,۵۲	۱۲۲,۵۲	۲۲,۵۲	۲,۰۵
.....۱۳۶۵	۲۰۸۱۰۳۷	۴۹۹۱۶۵	۳۱,۵۶	۱۶۱,۱۸	۶۱,۱۸	۲,۷۸
.....۱۳۷۰	۲۲۰۴۰۴۷	۱۲۳۰۱۰	۵,۹۱	۱۷۰,۷۰	۷۰,۷۰	۱,۱۶
.....۱۳۷۵	۲۲۴۱۸۹۶	۳۷۸۴۹	۱,۷۲	۱۷۳,۶۳	۷۳,۶۳	۰,۳۴
.....۱۳۸۵	۲۴۰۴۸۶۱	۱۶۲۹۶۵	۷,۲۷	۱۸۶,۲۶	۸۶,۲۶	۰,۷۰
.....۱۳۹۰	۲۴۸۰۸۷۴	۷۶۰۱۳	۳,۱۶	۱۹۲,۱۴	۹۲,۱۴	۰,۶۲
.....۱۳۹۵	۲۵۳۰۶۹۶	۴۹۸۲۲	۲,۰۱	۱۹۶,۰	۹۶,۰	۰,۴

رشد سالیانه جمعیت استان گیلان در نقاط شهری و روستایی بسیار متفاوت از یکدیگر بوده است چرا که با ادغام یک یا چند آبادی به عنوان شهر جدید و جذب آبادی‌های استان در نقاط شهری، همچنین مهاجرت از روستا به شهر از جمعیت روستایی کاسته شده و به تبع آن جمعیت شهری افزایش یافته است و طی دوره ۵۰ ساله ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵ همواره رشد جمعیت شهری مثبت بوده است.

با نگاه اجمالی به روند متوسط رشد سالیانه جمعیت در مناطق روستایی دو دوره متفاوت را می‌بینیم دوره اول در فاصله سال‌های ۵۵-۱۳۴۵ و ۶۵-۱۳۵۵ که به دلیل باروری بالا و مهاجرت کمتر روستاییان به شهرها، شاهد رشد مثبت می‌باشیم و دوره دوم که بعد از سال‌های ۱۳۶۵ می‌باشد به دلیل پایین آمدن نرخ باروری، مهاجرت روستاییان به شهر، جذب آبادی‌ها به شهر و ایجاد شهرهای جدید رشد منفی داشته است.

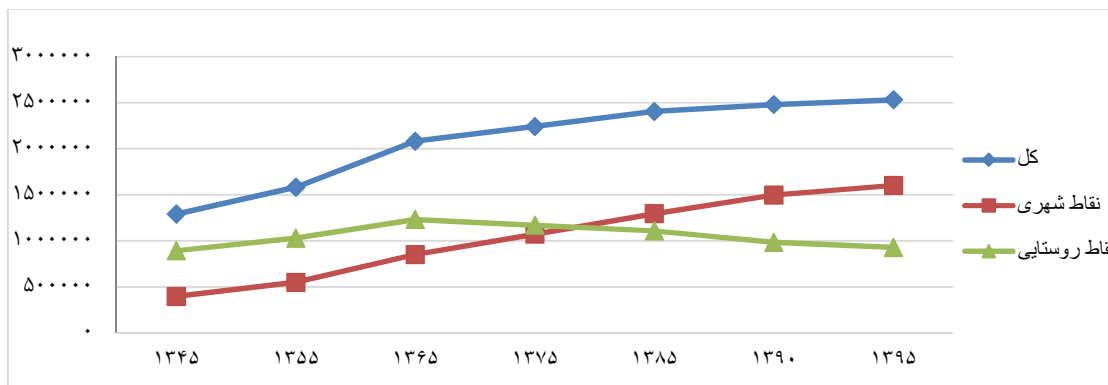
جدول ۲- تغییرات جمعیت شهری طی سال‌های ۹۵-۱۳۴۵

متوسط رشد سالانه	تغییرات نسبت به سال پایه	شاخص تغییرات ۱۳۴۵=۱۰۰	افزایش هر دوره		جمعیت استان	سال
			نسبی	مطلق		
-	-	۱۰۰	-	-	۳۹۷۸۶۰ ۱۳۴۵
۳,۳۲	۳۸,۶۵	۱۳۸,۶۵	۳۸,۶۵	۱۵۳۷۶۴	۵۵۱۶۲۴ ۱۳۵۵
۴,۴۱	۱۱۳,۴۴	۲۱۳,۴۴	۵۳,۹۴	۲۹۷۵۷۲	۸۴۹۱۹۶ ۱۳۶۵
۲,۳۷	۱۳۹,۹۴	۲۳۹,۹۴	۱۲,۴۲	۱۰۵۴۲۸	۹۵۴۶۲۴ ۱۳۷۰
۲,۳۶	۱۶۹,۶۵	۲۶۹,۶۵	۱۲,۳۸	۱۱۸۲۰۷	۱۰۷۲۸۳۱ ۱۳۷۵
۱,۹۱	۲۲۵,۶۸	۳۲۵,۶۸	۲۰,۷۸	۲۲۲۹۲۰	۱۲۹۵۷۵۱ ۱۳۸۵
۲,۹۳	۲۷۶,۳۱	۳۷۶,۳۱	۱۵,۵۴	۲۰۱۴۱۹	۱۴۹۷۱۷۰ ۱۳۹۰
۱,۳۸	۳۰۲,۹۱	۴۰۲,۹۱	۷,۰۷	۱۰۵۸۵۶	۱۶۰۳۰۲۶ ۱۳۹۵

جدول ۳- تغییرات جمعیت روستایی طی سال‌های ۹۵-۱۳۴۵

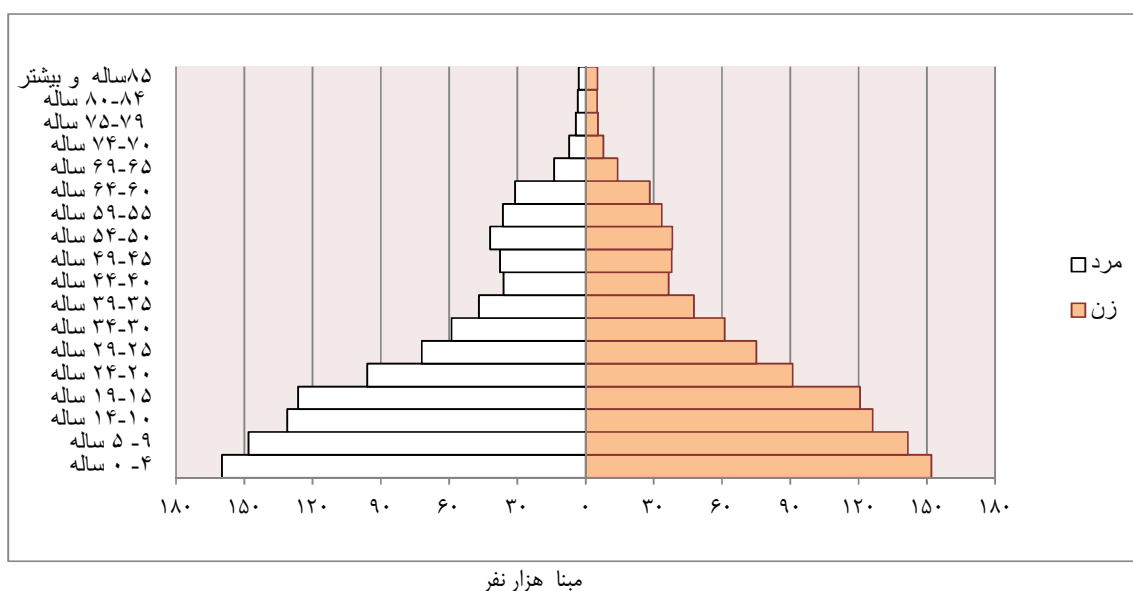
متوسط رشد سالانه	تغییرات نسبت به سال پایه	شاخص تغییرات ۱۳۴۵=۱۰۰	افزایش هر دوره		جمعیت استان	سال
			نسبی	مطلق		
-	-	۱۰۰	-	-	۸۹۳۲۹۹ ۱۳۴۵
۱,۴۴	۱۵,۳۳	۱۱۵,۳۳	۱۵,۳۳	۱۳۶۹۴۹	۱۰۳۰۲۴۸ ۱۳۵۵
۱,۸۰	۳۷,۹۰	۱۳۷,۹۰	۱۹,۵۷	۲۰۱۵۹۳	۱۲۳۱۸۴۱ ۱۳۶۵
۰,۲۸	۳۹,۸۷	۱۳۹,۸۷	۱,۴۳	۱۷۵۸۲	۱۲۴۹۴۲۳ ۱۳۷۰
-۱,۳۲	۳۰,۸۷	۱۳۰,۸۷	-۶,۴۳	-۸۰۳۵۸	۱۱۶۹۰۶۵ ۱۳۷۵
-۰,۵۳	۲۴,۱۶	۱۲۴,۱۶	-۵,۱۳	-۵۹۹۶۱	۱۱۰۹۱۰۴ ۱۳۸۵
-۲,۳۷	۱۰,۱۲	۱۱۰,۱۲	-۱۱,۳۱	-۱۲۵۴۰۳	۹۸۳۷۰۴ ۱۳۹۰
-۱,۲	۳,۸۵	۱۰۳,۸۵	-۵,۷۰	-۵۶۰۴۴	۹۲۷۶۶۰ ۱۳۹۵

نمودار ۱- روند تغییرات جمعیتی استان به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی سال‌های ۱۳۴۵-۱۳۹۵

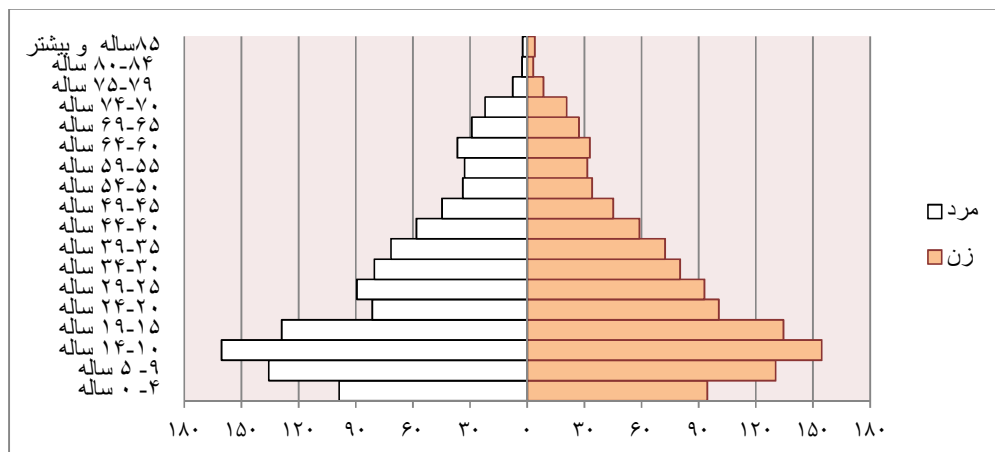

بررسی هرم‌های سنی استان نشان می‌دهد که در سال ۱۳۶۵ گروه‌های سنی ۰-۴، ۵-۹ و ۱۰-۱۴ ساله به دلیل باروری بالا در سال‌های قبل از ۱۳۶۵ بیش‌ترین سهم جمعیتی را به خود اختصاص داده‌اند ولی از سال ۱۳۶۷ به دلایلی نظیر اتخاذ سیاست تنظیم خانواده و جلوگیری از ازدیاد جمعیت، مهاجرت جوانان روستایی سهم گروه‌های سنی فوق کاهش پیدا کرد. با مقایسه هرم‌های سنی فوق می‌بینیم که هر چه به سال‌های اخیر نزدیک می‌شویم قاعده هرم کوچکتر می‌شود و میانه هرم به دلیل حجم بالای باروری در گذشته، بزرگتر می‌شود و نوک هرم هم به دلیل افزایش سن جمعیت پهنتر می‌گردد که ناشی از سالخوردگی جمعیت می‌باشد. براساس شاخص‌های بین‌المللی در صورتی که ۴۰ درصد از کل جمعیت زیر ۱۵ سال داشته باشند جمعیت از ساختار جوانی برخوردار می‌باشد و هرم سنی در چنین جوامعی در قاعده هرم وسیع‌تر می‌باشد و در نوک هرم باریک‌تر می‌باشد.

نمودار ۲- هرم سنی استان گیلان سال ۱۳۶۵

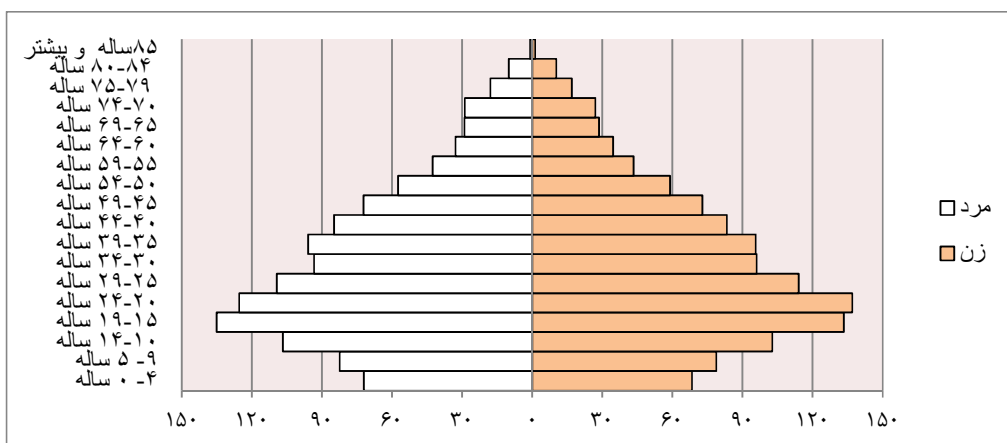

نمودار ۳- هرم سنی استان گیلان سال ۱۳۷۵

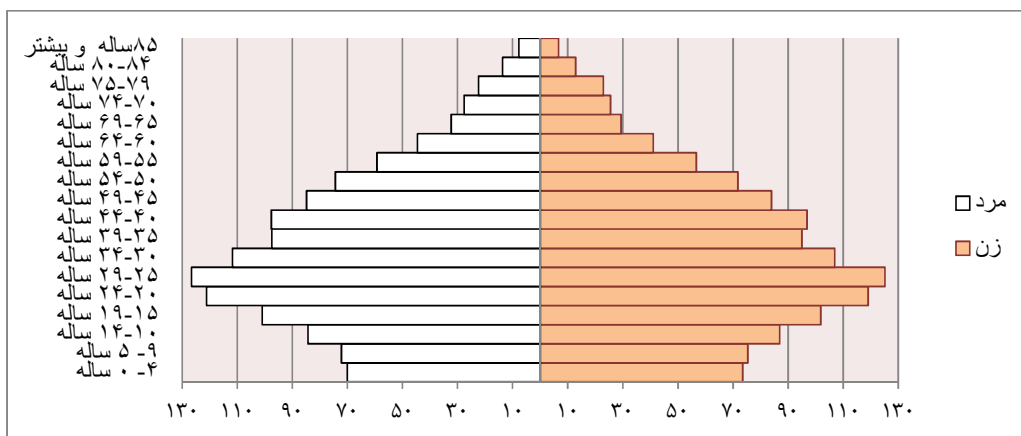
مینا هزار نفر

نمودار ۴- هرم سنی استان گیلان سال ۱۳۸۵

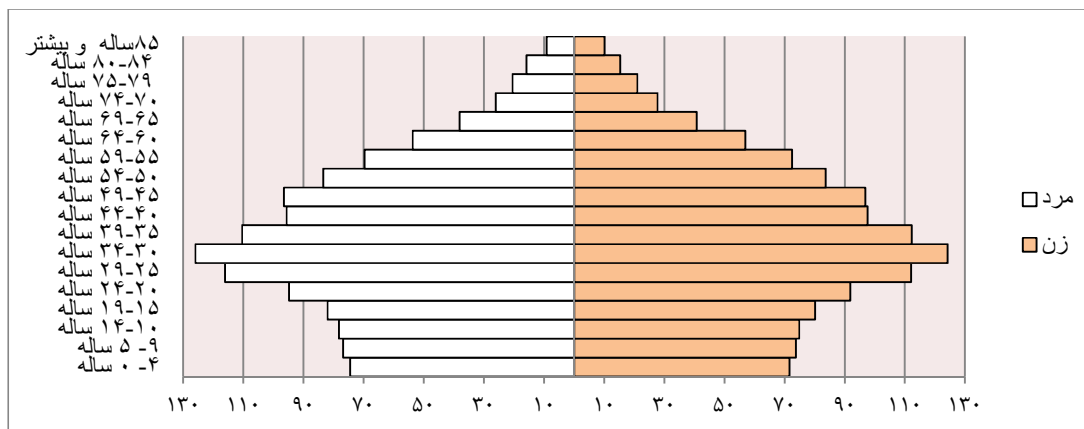
مینا هزار نفر

نمودار ۵- هرم سنی استان گیلان سال ۱۳۹۰

مینا هزار نفر

نمودار ۶- هرم سنی استان گیلان سال ۱۳۹۵

میلیون نفر

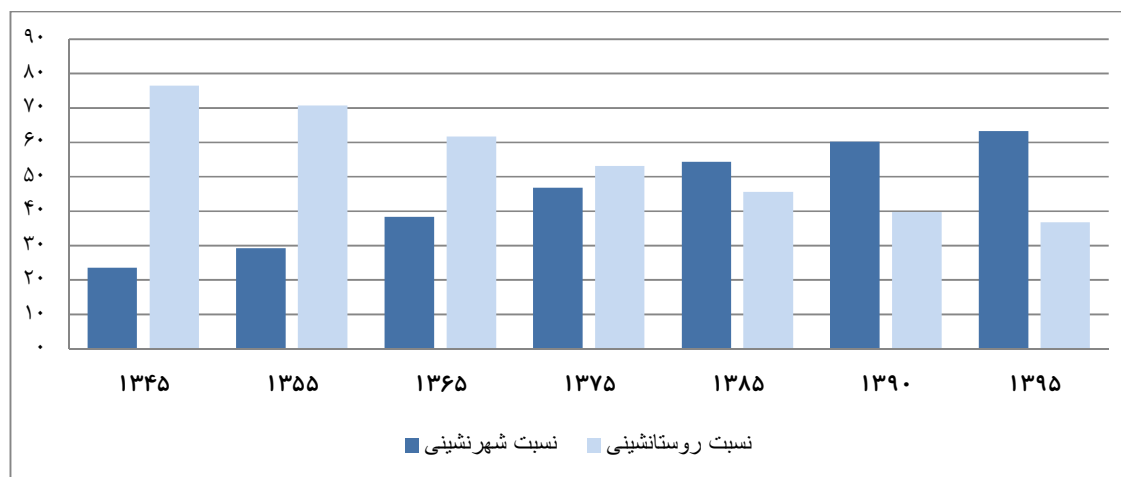
۲- نسبت شهرنشینی و روستانشینی

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵ جمعیت استان گیلان ۲۵۳۰۶۹۶ نفر می‌باشد که از این تعداد ۶۳/۳ درصد (۱۶۰۳۰۲۶ نفر) در نقاط شهری و ۳۶/۷ درصد (۹۲۷۶۶۰ نفر) در نقاط روستایی سکونت داشتند. همچنین سهم جمعیت شهری استان گیلان از کل جمعیت شهری کشور با ۲/۷ درصد در رتبه یازدهم و سهم جمعیت نقاط روستایی استان گیلان ساکن هستند. از جمعیت روستایی کل کشور با ۴,۵ درصد در رتبه نهم می‌باشد.

جدول ۴- نسبت شهرنشینی و روستانشینی استان گیلان طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۴۵

شرح	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	
							گیلان	کشور
نسبت شهرنشینی	۲۳,۵	۲۹,۲	۳۸,۳	۴۶,۸	۵۴,۴	۶۰,۳	۶۳,۳	۷۴,۰
نسبت روستانشینی	۷۴,۵	۷۰,۸	۶۱,۷	۵۳,۲	۴۵,۶	۳۹,۷	۳۶,۷	۲۶,۰

نمودار ۷- نسبت شهرنشینی و روستانشینی در استان گیلان در سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۴۵

نسبت شهرنشینی در شهرستان‌های استان نشان می‌دهد:

شهرستان بندرانزلی با ۸۵/۳ درصد، بیش‌ترین نسبت شهرنشینی را در سال ۱۳۹۵ و شهرستان شفت با ۱۹ درصد پایین‌ترین نسبت شهرنشینی را داشته است. به‌عبارت دیگر پایین‌ترین نسبت روستانشینی متعلق به شهرستان بندرانزلی (۱۴/۷ درصد) و بالاترین آن به شهرستان شفت (۸۱ درصد) تعلق دارد. بعد از شهرستان بندرانزلی، شهرستان‌های رشت، لنگرود و آستارا به ترتیب با ۷۸/۲، ۷۲/۳ و ۶۸/۸ درصد بیش‌ترین نسبت شهرنشینی و شهرستان‌های رضوانشهر و تالش به ترتیب با ۳۹/۴ و ۳۹/۱ درصد کمترین نسبت شهرنشینی را بعد از شهرستان شفت داشته‌اند.

جدول ۵ - نسبت شهرنشینی و روستانشینی شهرستان‌های استان در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

شهرستان	جمعیت			نسبت شهرنشینی		نسبت روستانشینی	
	کل	شهری	روستایی	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
گیلان	۲۵۳۰۶۹۶	۱۶۰۳۰۲۶	۲۵۳۰۶۹۶	۶۰,۳	۶۳,۳	۳۹,۷	۳۶,۷
آستارا	۹۱۲۵۷	۶۲۸۱۴	۲۸۴۴۳	۶۸,۱	۶۸,۸	۳۱,۹	۳۱,۲
آستانه اشرفیه	۱۰۸۱۳۰	۵۸۹۶۳	۴۹۱۶۷	۵۱,۶	۵۴,۵	۴۸,۴	۴۵,۵
املش	۴۳۲۲۵	۱۷۵۹۸	۲۵۶۲۷	۳۸,۷	۴۰,۵	۶۱,۳	۵۹,۵
بندرانزلی	۱۳۹۰۱۶	۱۱۸۵۶۴	۲۰۴۵۱	۸۴,۵	۸۵,۳	۱۵,۳	۱۴,۷
تالش	۲۰۰۶۴۹	۷۸۳۶۰	۱۲۲۲۸۹	۳۹,۷	۳۹,۱	۶۰,۳	۶۰,۹
رشت	۹۵۶۹۷۱	۷۴۸۷۱۱	۲۰۸۲۵۶	۷۶,۰	۷۸,۲	۲۴,۰	۲۱,۸
رضوانشهر	۶۹۸۶۵	۲۷۵۳۵	۴۲۳۳۰	۳۴,۲	۳۹,۴	۶۵,۸	۶۰,۶
رودبار	۹۴۷۲۰	۵۸۳۵۴	۳۶۳۶۵	۶۲,۴	۶۱,۶	۳۷,۶	۳۸,۴
رودسر	۱۴۷۳۹۹	۷۳۷۰۹	۷۳۶۸۹	۴۸,۳	۵۰,۰	۵۱,۷	۵۰,۰
سیاهکل	۴۶۹۷۵	۲۱۶۵۳	۲۵۳۲۱	۴۲,۱	۴۶,۱	۵۷,۹	۵۳,۹
شفت	۵۴۲۲۶	۱۰۳۱۲	۴۳۹۱۴	۱۵,۲	۱۹,۰	۸۴,۸	۸۱,۰
صومعه سرا	۱۲۵۰۷۴	۵۸۶۵۸	۶۶۴۱۶	۴۰,۷	۴۶,۹	۵۹,۳	۵۳,۱
فومن	۹۲۳۱۰	۳۷۸۶۹	۵۴۴۳۹	۳۳,۳	۴۱,۰	۶۶,۷	۵۹,۰
لاهیجان	۱۶۷۵۴۴	۱۰۴۵۱۴	۶۳۰۳۰	۵۷,۹	۶۲,۴	۴۲,۱	۳۷,۶
لنگرود	۱۴۰۶۸۶	۱۰۱۷۸۲	۳۸۹۰۴	۶۷,۰	۷۲,۳	۳۳,۰	۲۷,۷
ماسال	۵۲۶۴۹	۲۳۶۳۰	۲۹۰۱۹	۳۶,۵	۴۴,۹	۶۳,۵	۵۵,۱

جدول ۶- توزیع نسبی جمعیت استان گیلان بر حسب شهرستان و به تفکیک نقاط شهری و روستایی ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

شرح	کل			نقاط شهری			نقاط روستایی		
	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
گیلان	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
آستارا	۳,۳	۳,۵	۳,۶	۳,۹	۳,۹	۳,۶	۳,۰	۲,۸	۳,۱
آستانه اشرفیه	۴,۵	۴,۳	۴,۳	۳,۸	۳,۶	۳,۷	۵,۳	۵,۲	۵,۳
املش	۱,۹	۱,۸	۱,۷	۱,۲	۱,۱	۱,۱	۲,۸	۲,۸	۲,۸
بندرانزلی	۵,۵	۵,۶	۵,۵	۸,۵	۷,۸	۷,۴	۲,۱	۲,۲	۲,۲
تالش	۷,۵	۷,۷	۷,۹	۴,۴	۵,۰	۴,۹	۱۱,۲	۱۱,۶	۱۳,۲
رشت	۳۵,۷	۳۷,۰	۳۷,۸	۴۶,۱	۴۶,۶	۴۶,۷	۲۲,۲	۲۲,۴	۲۲,۴
رضوانشهر	۲,۷	۲,۷	۲,۸	۱,۶	۱,۵	۱,۷	۴,۰	۴,۵	۴,۶
رودبار	۴,۳	۴,۱	۳,۷	۴,۷	۴,۲	۳,۶	۳,۹	۳,۹	۳,۹
رودسر	۶,۱	۵,۸	۵,۸	۴,۹	۴,۷	۴,۶	۷,۴	۷,۶	۷,۹
سیاهکل	۲,۰	۱,۹	۱,۹	۱,۳	۱,۳	۱,۴	۲,۸	۲,۸	۲,۷
شفت	۲,۶	۲,۴	۲,۱	۰,۶	۰,۶	۰,۶	۵,۰	۵,۰	۴,۷
صومعه سرا	۵,۴	۵,۱	۴,۹	۳,۷	۳,۵	۳,۷	۷,۵	۷,۷	۷,۲
فومن	۴,۱	۳,۸	۳,۶	۲,۲	۲,۱	۲,۴	۶,۳	۶,۴	۵,۹
لاهیجان	۶,۸	۶,۸	۶,۶	۶,۰	۶,۵	۶,۵	۷,۷	۷,۲	۶,۸
لنگرود	۵,۶	۵,۵	۵,۶	۶,۲	۶,۱	۶,۳	۴,۸	۴,۶	۴,۲
ماسال	۲,۰	۲,۱	۲,۱	۱,۲	۱,۳	۱,۵	۳,۰	۳,۴	۳,۱

بررسی جدول فوق نشان از عدم تعادل توزیع جمعیتی قابل توجه شهرستان‌های استان دارد. شهرستان رشت که مرکز استان است با جمعیت ۹۵۶۹۷۱ نفری مانند دهه‌های گذشته، همچنان پرجمعیت‌ترین شهرستان استان است و براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵، ۳۷,۸ درصد از جمعیت استان را در خود جای داده است. شهرستان‌های تالش و لاهیجان به ترتیب با ۷/۹ و ۶/۶ درصد بعد از شهرستان رشت بیش‌ترین سهم را دارند. همچنین شهرستان‌های املش، سیاهکل و ماسال به ترتیب با ۱/۷، ۱/۹ و ۲/۱ کمترین سهم جمعیتی را در شهرستان‌های استان داشته است.

این توزیع در نقاط شهری استان نیز نشان می‌دهد که نقاط شهری شهرستان رشت با ۴۶/۷ درصد بالاترین سهم جمعیتی را در نقاط شهری استان دارد و بعد از آن نقاط شهری شهرستان‌های بندرانزلی و لاهیجان به ترتیب با ۷/۴، ۶/۵ درصد در رده‌های بعدی قرار دارند. بر این اساس ۲۲/۴ درصد جمعیت روستایی استان نیز در شهرستان رشت زندگی می‌کنند. همچنین ۱۳/۲، ۷/۹، ۷/۲ درصد جمعیت روستایی استان به ترتیب در نقاط روستایی شهرستان‌های تالش، رودسر و صومعه‌سرا ساکن بوده‌اند.

۳- نسبت جنسی

از ۲۵۳۰۶۹۶ نفر جمعیت استان ۱۲۶۷۵۹۷ نفر مرد ۱۲۶۳۰۹۹ نفر زن بوده‌اند که در نتیجه نسبت جنسی برابر با ۱۰۰,۴ بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰، ۱/۸ درصد افزایش داشته است. در صورتی که نسبت جنسی کل کشور ۱۰۲,۷ می‌باشد. به عبارت دیگر در مقابل هر ۱۰۰ نفر زن ۱۰۰ مرد در استان زندگی می‌کنند که از این نظر به همراه استان گلستان پایین‌ترین نسبت را دارد. بالاترین نسبت جنسی مربوط به استان بوشهر با ۱۰۸ نفر می‌باشد. این نسبت در نقاط شهری استان گیلان ۹۹/۰ درصد و در نقاط روستایی ۱۰۲/۸ درصد بوده است.

جدول ۷- نسبت جنسی در استان گیلان به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۴۵

شرح	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	
							گیلان	رتبه گیلان
کل	۱۰۱,۴	۹۹,۳	۱۰۲,۶	۹۹,۰	۹۹,۴	۹۸,۶	۱۰۰,۴	۱۰۲,۷
نقاط شهری	۱۰۳,۰	۱۰۳,۳	۱۰۲,۵	۱۰۲,۸	۱۰۰,۲	۹۸,۸	۹۹,۰	۱۰۱,۸
نقاط روستایی	۱۰۰,۸	۹۸,۰	۱۰۳,۰	۹۷,۴	۹۸,۴	۹۸,۳	۱۰۲,۸	۱۰۵,۳

نسبت جنسی برای اکثر شهرستان‌های استان گیلان در هر دو سرشماری زیر ۱۰۰ بوده است. بر همین اساس در سال ۱۳۹۰ بیش‌ترین نسبت جنسی مربوط به شهرستان‌های رودبار و بندرانزلی با ۱۰۱ درصد و کمترین آن شهرستان سیاهکل با ۹۶,۵ درصد بوده است. در سال ۱۳۹۵ شهرستان رودبار با نسبت جنسی ۱۰۲/۵ درصد و تالش با ۱۰۱/۸ درصد بالاترین نسبت جنسی را در بین شهرستان‌های استان داشته‌اند و شهرستان سیاهکل با ۹۸/۲ درصد همانند سال ۱۳۹۰ کمترین نسبت جنسی را داشته است. همانگونه که در جدول شماره ۸ مشاهده می‌شود نسبت جنسی در اکثر شهرستان‌ها ۱۰۰ و کمتر از ۱۰۰ می‌باشد که نشان دهنده مهاجرت بیش‌تر مردان نسبت به زنان و یا امید به زندگی بالاتر زنان می‌باشد.

جدول ۸- نسبت جنسی شهرستان‌های استان به تفکیک نقاط شهری و روستایی سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۰

شهرستان	کل		نقاط شهری		نقاط روستایی	
	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
گیلان	۹۸,۶	۱۰۰,۴	۹۸,۸	۹۹,۰	۹۸,۳	۱۰۲,۸
آستارا	۱۰۱,۰	۱۰۱,۰	۱۰۱,۴	۱۰۰,۵	۱۰۰,۱	۱۰۲,۲
آستانه اشرفیه	۱۰۰,۱	۱۰۱,۱	۹۹,۶	۹۸,۸	۱۰۰,۷	۱۰۴,۰
املش	۹۵,۲	۹۹,۵	۹۷,۵	۹۹,۷	۹۳,۸	۹۹,۴
بندرانزلی	۹۸,۲	۹۹,۲	۹۷,۸	۹۸,۴	۱۰۰,۸	۱۰۴,۰
تالش	۹۹,۵	۱۰۱,۸	۱۰۰,۶	۱۰۱,۳	۹۸,۸	۱۰۲,۲
رشت	۹۹,۰	۱۰۰,۱	۹۸,۱	۹۸,۱	۱۰۱,۷	۱۰۷,۶
رضوانشهر	۹۸,۶	۱۰۰,۲	۹۹,۲	۱۰۰,۶	۹۸,۲	۱۰۰,۰
رودبار	۱۰۰,۶	۱۰۲,۵	۱۰۳,۹	۱۰۲,۵	۹۵,۵	۱۰۲,۴
رودسر	۹۷,۳	۱۰۰,۰	۹۸,۱	۹۹,۱	۹۶,۵	۱۰۱,۰
سیاهکل	۹۶,۱	۹۸,۲	۹۷,۱	۹۷,۷	۹۵,۳	۹۸,۶
شفت	۹۶,۶	۱۰۰,۷	۹۷,۳	۹۹,۸	۹۶,۵	۱۰۱,۰
صومعه سرا	۹۷,۱	۹۹,۳	۹۹,۲	۱۰۰,۴	۹۵,۷	۹۸,۴
فومن	۹۶,۵	۹۹,۹	۹۹,۱	۹۹,۴	۹۵,۱	۱۰۰,۲
لاهیجان	۹۹,۲	۱۰۱,۰	۹۹,۲	۹۸,۶	۹۹,۳	۱۰۵,۲
لنگرود	۹۸,۷	۱۰۱,۰	۹۹,۴	۱۰۰,۹	۹۷,۴	۱۰۱,۰
ماسال	۹۷,۰	۹۹,۵	۹۹,۴	۹۹,۷	۹۵,۶	۹۹,۳

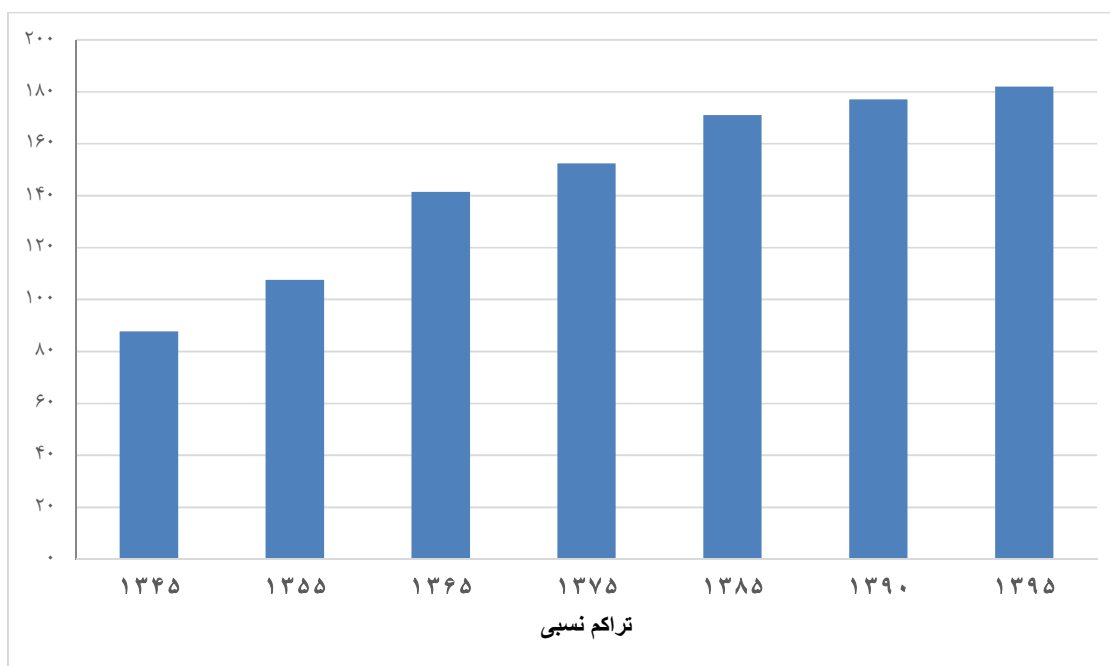
۴- تراکم نسبی جمعیت

همانگونه که نتایج نشان می‌دهد تراکم نسبی جمعیت استان از ۸۷/۷ نفر در سال ۱۳۴۵ به ۱۸۰ نفر در سال ۱۳۹۵ رسیده است. به عبارتی طی ۵۰ سال بالغ بر ۹۲ نفر در هر کیلومتر مربع افزوده شده است. بیش‌ترین افزایش مربوط به دوره ۶۵-۱۳۵۵ می‌باشد که ۳۴ نفر بوده است. از نظر تراکم نسبی جمعیت استان گیلان در سال ۱۳۹۵ بعد از استان‌های تهران با ۹۶۹,۲ نفر و البرز با ۵۲۹,۴ نفر در هر کیلومتر مربع رتبه سوم را داشته است و استان مازندران با ۱۳۷,۷ نفر در هر کیلومتر مربع در رتبه چهارم بوده است. استان‌های سمنان، خراسان جنوبی و یزد به ترتیب با ۷,۲ ، ۸,۰ و ۸,۸ نفر کم تراکم‌ترین استان در کشور می‌باشند.

جدول ۹- تراکم نسبی جمعیت استان گیلان سال‌های ۱۳۴۵-۱۳۹۵ نفر در کیلومتر مربع

۱۳۹۵		۱۳۹۰	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۴۵	شرح
رتبه گیلان	کشور							
۳	۴۹,۱	۱۷۷,۰	۱۷۱,۰	۱۵۲,۴	۱۴۱,۵	۱۰۷,۵	۸۷,۷	تراکم نسبی

نمودار ۸- تراکم نسبی جمعیت استان گیلان طی سال‌های ۱۳۴۵-۱۳۹۵

جدول ۱۰- تراکم نسبی جمعیت به تفکیک شهرستان در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ نفر در کیلومتر مربع

شهرستان	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
گیلان	۱۷۱	۱۷۷	۱۸۰
آستارا	۱۸۵	۲۰۲	۲۱۲
آستانه اشرفیه	۲۶۲	۲۵۰	۲۵۶
املش	۱۱۳	۱۰۹	۱۰۶
بندرانزلی	۴۳۷	۴۶۲	۴۶۵
تالش	۸۲	۸۸	۹۳
رشت	۶۷۴	۷۵۶	۷۸۸
رضوانشهر	۸۲	۹۰	۹۳
رودبار	۴۴	۴۰	۳۸
رودسر	۱۱۰	۱۰۷	۱۰۹
سیاهکل	۴۴	۴۹	۴۸
شفت	۱۰۸	۹۸	۹۱
صومعه سرا	۲۲۸	۲۱۷	۲۱۳
فومن	۱۲۵	۹۴	۹۲
لاهیجان	۳۷۳	۴۱۵	۴۱۲
لنگرود	۳۰۶	۳۰۰	۳۰۷
ماسال	۷۶	۱۱۳	۱۱۳

براساس جدول ۱۰ سرشماری در سال ۱۳۸۵ تراکم جمعیتی شهرستان‌ها از حدود ۴۴ نفر در شهرستان‌های رودبار و سیاهکل تا ۶۷۴ نفر در شهرستان رشت در تغییر بوده است. همچنین شهرستان بندرانزلی با ۴۳۷ نفر و لاهیجان با ۳۷۳ نفر بیش‌ترین تراکم جمعیتی را بعد از شهرستان رشت داشتند.

در سال ۱۳۹۰ نیز همین روند برقرار است و شهرستان رشت با افزایش ۸۲ نفر در کیلومتر مربع نسبت به سال ۱۳۸۵ به تراکم ۷۵۶ نفر رسیده است. بعد از رشت هم بندرانزلی، لاهیجان و لنگرود به ترتیب با ۴۶۲، ۴۱۵ و ۳۰۰ نفر پر تراکم‌ترین شهرستان‌ها می‌باشند. شهرستان رودبار با ۴۰ نفر در هر کیلومتر و با ۴ نفر کاهش در هر کیلومتر مربع نسبت به سال ۱۳۸۵ کم تراکم‌ترین شهرستان می‌باشد. بعد از شهرستان رودبار، شهرستان‌های سیاهکل با ۴۹ نفر و رضوانشهر با ۹۰ نفر در رتبه‌های بعد قرار دارند.

در سال ۱۳۹۵ نیز همانند دوره‌های گذشته شهرستان رشت با ۷۸۸ نفر و بندرانزلی با ۴۶۵ نفر در کیلومتر مربع پر تراکم‌ترین شهرستان‌های استان بوده‌اند. که البته نسبت به سال ۱۳۹۰ افزایش چشمگیری نداشته‌اند. بر همین اساس شهرستان‌های رودبار با ۳۸ نفر در هر کیلومتر مربع و سیاهکل با ۴۸ نفر در هر کیلومتر مربع کمترین تراکم را در بین شهرستان‌های استان داشته‌اند.

۵- بعد خانوار

همانگونه که در جدول ۱۱ مشاهده می‌شود بعد خانوار استان گیلان در طول پنج دهه گذشته کاهش نشان می‌دهد. نکته قابل تامل در بررسی بعد خانوار استان گیلان در تفاوت و کمتر بودن آن از ارقام مشابه کشوری است. این استان در سرشماری‌های ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ پایین‌ترین بعد خانوار را در کشور داشته است. از دلایل آن می‌توان به مهاجرت به سایر نقاط کشور و پایین بودن میزان باروری در خانوارها اشاره کرد.

جدول ۱۱- متوسط بعد خانوار در استان گیلان در سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۴۵

۱۳۹۵			۱۳۹۰	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۴۵	شرح
رتبه گیلان	کشور	گیلان							
۳۱	۳,۳	۲,۹۷	۳,۲	۳,۶	۴,۴	۵,۰	۵,۲	۵,۳	کل
۳۱	۳,۲۶	۲,۹۸	۳,۲	۳,۵	۴,۲	۴,۶	۴,۶	۴,۸	نقاط شهری
۳۱	۳,۴۲	۲,۹۵	۳,۲	۳,۷	۴,۵	۵,۳	۵,۴	۵,۴	نقاط روستایی

بر اساس جدول ۱۲ مشاهده می‌شود که بعد خانوار در خانوار نقاط شهری و روستایی طی سه دوره سرشماری اخیر به یکدیگر نزدیک شده است. بر همین اساس بالاترین بعد خانوار مربوط به شهرستان تالش با ۳,۳ نفر در خانوار و کمترین بعد خانوار در شهرستان‌های آستانه اشرفیه و املش با ۲,۸ نفر در خانوار می‌باشد.

جدول ۱۲- بعد خانوار شهرستان‌های استان به تفکیک نقاط شهری و روستایی

شهرستان	کل			نقاط شهری			نقاط روستایی		
	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵
گیلان	۳,۶	۳,۲	۳,۰	۳,۵	۳,۲	۳,۰	۳,۷	۳,۲	۳,۰
آستارا	۳,۹	۳,۴	۳,۲	۳,۶	۳,۴	۳,۱	۴,۲	۳,۷	۳,۳
آستانه اشرفیه	۳,۴	۳,۰	۲,۸	۳,۴	۳,۱	۲,۹	۳,۳	۲,۹	۲,۷
املش	۳,۵	۳,۱	۲,۸	۳,۵	۳,۲	۲,۹	۳,۵	۳,۱	۲,۸
بندرانزلی	۳,۴	۳,۱	۲,۹	۳,۴	۳,۱	۲,۹	۳,۵	۳,۱	۲,۹
تالش	۴,۲	۳,۶	۳,۳	۳,۹	۳,۶	۳,۳	۴,۳	۳,۶	۳,۳
رشت	۳,۵	۳,۱	۳,۰	۳,۵	۳,۱	۳,۰	۳,۶	۳,۱	۳,۰
رضوانشهر	۳,۹	۳,۴	۳,۱	۳,۸	۳,۴	۳,۲	۴,۰	۳,۵	۳,۱
رودبار	۳,۷	۳,۳	۳,۰	۳,۸	۳,۴	۳,۱	۳,۶	۳,۲	۲,۹
رودسر	۳,۵	۳,۱	۲,۹	۳,۵	۳,۲	۲,۹	۳,۵	۳,۱	۲,۸
سیاهکل	۳,۶	۳,۲	۲,۹	۳,۶	۳,۲	۲,۹	۳,۶	۳,۱	۲,۸
شفت	۳,۹	۳,۳	۲,۹	۳,۷	۳,۲	۳,۰	۳,۹	۳,۳	۲,۹
صومعه سرا	۴,۷	۴,۳	۳,۰	۴,۷	۴,۳	۳,۱	۴,۶	۴,۲	۲,۹
فومن	۳,۸	۳,۳	۳,۰	۳,۶	۳,۳	۳,۰	۳,۸	۳,۳	۲,۹
لاهیجان	۳,۴	۳,۱	۲,۹	۳,۴	۳,۱	۲,۹	۳,۴	۳,۰	۲,۸
لنگرود	۳,۵	۳,۱	۲,۹	۳,۵	۳,۱	۲,۹	۳,۵	۳,۰	۲,۸
ماسال	۳,۹	۳,۵	۳,۱	۳,۸	۳,۴	۳,۱	۴,۰	۳,۶	۳,۱

جدول ۱۳- توزیع نسبی خانوارهای معمولی بر حسب تعداد افراد خانوار ۱۳۹۵-۱۳۴۵

شرح	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵		
							گیلان	کشور	رتبه گیلان
۱ نفره	۴,۶	۷,۷	۵	۵,۴	۶,۶	۸,۸	۹,۸	۸,۵	۵
۲ نفره	۱۰,۲	۱۳,۸	۱۰,۴	۱۲,۶	۱۷,۲	۲۱,۵	۲۵,۳	۲۰,۷	۱
۳ نفره	۱۲,۷	۱۵,۲	۱۲,۸	۱۸,۱	۲۶,۷	۳۱,۱	۳۳,۵	۲۸,۵	۱
۴ نفره	۱۴,۳	۱۵,۹	۱۶,۶	۲۰,۸	۲۷,۰	۲۶,۰	۲۴,۵	۲۷,۶	۳۰
۵ نفر و بیشتر	۵۸,۲	۵۷,۴	۵۵,۲	۴۳,۱	۲۲,۶	۱۲,۵	۷	۱۴,۷	۳۰

توزیع نسبی خانوارهای معمولی بر حسب تعداد افراد خانوار نشان می‌دهد که طی سال‌های ۹۵-۱۳۴۵ از تعداد خانوارهای پر جمعیت (۴ نفره و ۵ نفره) بشدت کاسته شده است. همان‌طور که در جدول ۱۳ سهم خانوارهای پنج نفره که ۵۸/۲ درصد خانوارها را در سال ۱۳۴۵ تشکیل می‌داد به ۷ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است. بر همین اساس خانوارهای سه نفره طی این مدت از ۱۲/۷ درصد به ۳۳/۵ درصد و خانوارهای دو نفره از ۱۰/۲ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۲۵/۳ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است. شاخص‌های فوق بیانگر افزایش تعداد خانوارهای کوچک می‌باشد که کاهش باروری، هم‌چنین تغییر در ساختار خانواده می‌تواند از مهمترین علت‌های این کاهش باشد.

۶- گروه‌های عمده سنی

جدول ۱۴- توزیع نسبی جمعیت استان بر حسب گروه‌های عمده سنی در سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۴۵

شرح	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵		
							گیلان	کشور	رتبه گیلان
۱۴-۰ ساله	۴۷,۱	۴۵,۵	۴۱,۳	۳۴,۵	۲۱,۳	۱۸,۶	۱۷,۸	۲۴,۰	۳۱
۱۵-۶۴ ساله	۴۹,۳	۵۱,۰	۵۵,۴	۵۹,۸	۷۱,۵	۷۳,۳	۷۳,۳	۶۹,۹	۱
۶۵ ساله و بیشتر	۳,۶	۳,۵	۳,۳	۵,۷	۷,۳	۸,۱	۸,۹	۶,۱	۱

بر اساس تعاریف موجود، هرگاه ۸ تا ۱۲ درصد از جمعیت جامعه‌ای بالای ۶۵ سال سن داشته باشد، جمعیت آن جامعه سالخورده محسوب می‌گردد. با نگاه اجمالی به جدول شماره ۱۵ می‌بینیم که سهم گروه سنی ۱۴-۰ ساله طی سال‌های ۹۵-۱۳۴۵ با ۲۹ درصد

کاهش، از ۴۷/۱ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۱۷/۸ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است که کاهش باروری و کنترل جمعیت را می‌توان به عنوان عامل اصلی در کاهش این روند دانست.

بررسی سهم جمعیت واقع در سن فعالیت (۶۴-۱۵ ساله) نشان می‌دهد که بر عکس جمعیت ۱۴-۰ ساله که روند کاهشی داشته، سهم این گروه در حال افزایش می‌باشد که این افراد، سالمندان آینده را تشکیل می‌دهند و در سطح کلان سالخوردگی فردی موجب سالخوردگی خانوارها می‌شود و این پدیده بر جمعیت، ساختار و توزیع و حوزه‌های مختلفی نظیر فرهنگ، نظام ارزشی، اخلاق، اقتصاد، تعلیم و تربیت، محیط زیست و ... تاثیر می‌گذارد. لذا این دو چالش از جنبه‌های تفکیک ناپذیر سیاست‌های اقتصادی اجتماعی خواهد بود. که باید طی سال‌های آتی به صورت جدی مورد توجه برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران قرار گیرد.

۷- سواد

نسبت باسوادی استان گیلان طی سال‌های ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵، بیش از ۶۰ درصد رشد داشته است. به طوری که از ۲۶/۶ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۸۷/۳ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است. این نسبت در مناطق شهری از ۶۰/۹ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۹۲/۵ درصد در سال ۱۳۹۵ و در مناطق روستایی از ۱۸/۴ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۷۸/۵ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است. این شاخص در مناطق شهری ۳۱،۶ درصد و در مناطق روستایی ۶۰،۱ درصد افزایش داشته است. یادآور می‌شود استان گیلان از نظر نسبت باسوادی رتبه سیزدهم را در کشور دارد. و از همین منظر نسبت باسوادی نقاط شهری و روستایی استان به ترتیب رتبه‌های چهارم و شانزدهم را در کشور دارند.

جدول ۱۵- نسبت باسوادی استان گیلان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۴۵-۱۳۹۵

۱۳۹۵			۱۳۹۰	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۷۰	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۴۵	شرح
رتبه گیلان	کشور	گیلان								
۱۳	۸۷,۶	۸۷,۳	۸۴,۳	۸۳,۱	۷۹,۲	۷۵,۲	۶۶,۰	۵۰,۷	۲۶,۶	کل استان
۴	۹۰,۸	۹۲,۵	۹۰,۵	۹۰,۳	۸۷,۴	۸۴,۷	۷۶,۸	۶۸,۳	۶۰,۹	نقاط شهری
۱۶	۷۸,۵	۷۸,۵	۷۴,۸	۷۴,۶	۷۲,۲	۶۸,۸	۵۹,۵	۴۲,۹	۱۸,۴	نقاط روستایی

جدول ۱۶- نسبت باسوادى استان به تفكيك شهرستان و جنس: ۱۳۹۵

شهرستان	كل			نقاط شهري			نقاط روستايي		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
گیلان	۸۷/۳	۹۱/۱	۸۳/۶	۹۲/۵	۹۵/۰	۹۰/۰	۷۸/۵	۸۴/۳	۷۲/۵
آستارا	۸۹/۹	۹۳/۷	۸۶/۱	۹۲/۹	۹۶/۰	۸۹/۷	۸۳/۴	۸۸/۸	۷۷/۹
آستانه اشرفیه	۸۳/۸	۸۷/۹	۷۹/۶	۸۹/۲	۹۲/۳	۸۶/۲	۷۷/۳	۸۲/۹	۷۱/۶
املش	۸۱/۰	۸۶/۶	۷۵/۴	۸۸/۳	۹۱/۹	۸۴/۸	۷۶/۱	۸۳/۱	۶۹/۱
بندرانزلی	۹۲/۴	۹۵/۳	۸۹/۵	۹۳/۴	۹۵/۹	۹۰/۹	۸۶/۵	۹۱/۴	۸۱/۵
تالش	۸۲/۳	۸۷/۸	۷۶/۹	۸۸/۹	۹۳/۰	۸۴/۸	۷۸/۱	۸۴/۴	۷۱/۷
رشت	۹۱/۳	۹۳/۹	۸۸/۷	۹۳/۸	۹۵/۸	۹۱/۸	۸۲/۵	۸۷/۴	۷۷/۲
رضوانشهر	۸۶/۶	۹۱/۳	۸۱/۹	۹۲/۹	۹۶/۲	۸۹/۶	۸۲/۵	۸۸/۲	۷۶/۹
رودبار	۸۴/۱	۸۹/۳	۷۸/۷	۸۹/۶	۹۳/۶	۸۵/۶	۷۵/۴	۸۲/۶	۶۸/۱
رودسر	۸۵/۷	۸۹/۹	۸۱/۴	۹۱/۶	۹۴/۵	۸۸/۷	۷۹/۸	۸۵/۴	۷۴/۱
سیاهکل	۸۱/۳	۸۶/۴	۷۶/۲	۹۰/۷	۹۴/۲	۸۷/۲	۷۳/۳	۷۹/۹	۶۶/۸
شفت	۷۵/۶	۸۱/۴	۶۹/۸	۸۸/۱	۹۱/۶	۸۴/۶	۷۲/۸	۷۹/۱	۶۶/۴
صومعه سرا	۸۳/۹	۸۸/۷	۷۹/۱	۹۲/۷	۹۵/۶	۸۹/۸	۷۶/۳	۸۲/۷	۷۰/۰
فومن	۸۰/۹	۸۵/۷	۷۶/۰	۹۱/۷	۹۴/۴	۸۸/۹	۷۳/۶	۷۹/۹	۶۷/۳
لاهیجان	۸۷/۲	۹۰/۷	۸۳/۶	۹۳/۵	۹۵/۶	۹۱/۴	۷۶/۸	۸۳/۰	۷۰/۴
لنگرود	۸۶/۱	۸۹/۹	۸۲/۲	۸۹/۸	۹۲/۸	۸۶/۸	۷۶/۴	۸۲/۳	۷۰/۴
ماسال	۸۰/۵	۸۵/۱	۷۵/۹	۸۹/۲	۹۲/۳	۸۶/۰	۷۳/۶	۷۹/۳	۶۸/۰

بر اساس جدول شماره ۱۶ توزیع باسوادى در شهرستان‌های استان نشان می‌دهد که شهرستان بندرانزلی به دلیل نسبت بالای شهرنشینی با ۹۲,۴ درصد جمعیت باسواد، بیش‌ترین نسبت باسوادى را در بین شهرستان‌های استان دارا بوده و رتبه اول را دارد و شهرستان رشت با ۹۱,۳ درصد در رتبه بعدی قرار دارد. همچنین شهرستان‌های شفت، ماسال و فومن به ترتیب با ۷۵,۶ درصد، ۸۰,۵ درصد و ۸۰,۹ درصد کمترین میزان باسوادى را در بین شهرستان‌های استان داشته‌اند. بر همین اساس نقاط شهری شهرستان رشت با ۹۳,۸ درصد بالاترین نسبت باسوادى و نقاط شهری شهرستان‌های لاهیجان (۹۳,۵ درصد) و بندرانزلی (۹۳,۴ درصد) با اندکی اختلاف جایگاه بعدی را دارند. کمترین میزان باسوادى در نقاط شهری با ۸۸,۱ درصد مربوط به شهرستان شفت می‌باشد. یادآور می‌شود اختلاف نرخ باسوادى در نقاط روستایی و نقاط شهری بسیار بالاست چرا که اغلب افراد ساکن در نقاط روستایی علی‌الخصوص نقاط بالادست سالخورده و بی‌سواد می‌باشند. شایان ذکر است میزان باسوادى در نقاط روستایی شهرستان‌های شفت، سیاهکل، صومعه‌سرا و ماسال به ترتیب با ۷۳,۳، ۷۲,۳، ۷۳,۳ و ۷۶,۶ و ۷۶,۶ درصد کمترین میزان را داشته‌اند.

۸- فعالیت

همانگونه که جدول شماره ۱۷ نشان می‌دهد شهرستان شفت با ۴۳,۱ درصد بالاترین نرخ مشارکت اقتصادی را در بین شهرستان‌های استان داشته است و بعد از آن شهرستان املش با ۴۱,۲ درصد رتبه دوم قرار دارد. بر همین اساس شهرستان رودبار با ۳۳ درصد کمترین میزان را دارا بوده است. بالاترین نرخ مشارکت در نقاط شهری و روستایی به ترتیب با ۴۱,۶ و ۴۳,۴ درصد مربوط به شهرستان شفت می‌باشد و کمترین مقدار هم مربوط به شهرستان رودبار با ۳۴,۶ درصد در نقاط شهری و ۳۱,۶ درصد در نقاط روستایی بوده است.

جدول شماره ۱۷- نرخ مشارکت و بیکاری استان بر حسب شهرستان و به تفکیک نقاط شهری و روستایی: ۱۳۹۵

روستایی		شهری		کل		شهرستان
نرخ بیکاری	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری	نرخ مشارکت اقتصادی	نرخ بیکاری	نرخ مشارکت اقتصادی	
۱۱/۱	۳۹/۹	۱۳/۷	۳۹/۳	۱۲/۷	۳۹/۵	گیلان
۷.۷۳	۴۰.۹۱	۱۲.۳۱	۳۸.۱۵	۱۰.۸۲	۳۹.۰۰	آستارا
۷.۷۵	۳۹.۸۲	۱۲.۱۰	۳۹.۱۶	۱۰.۰۸	۳۹.۴۶	آستانه اشرفیه
۹.۴۹	۴۲.۱۱	۹.۳۵	۳۹.۸۶	۹.۴۳	۴۱.۲۱	املش
۱۰.۸۸	۴۱.۸۴	۱۸.۹۹	۳۸.۵۳	۱۷.۷۱	۳۹.۰۲	بندرانزلی
۸.۳۱	۴۰.۰۱	۱۲.۲۵	۳۸.۸۲	۹.۸۴	۳۹.۵۴	تالش
۱۰.۱۹	۳۹.۳۲	۱۳.۴۹	۳۹.۹۷	۱۲.۷۷	۳۹.۸۲	رشت
۶.۷۵	۳۷.۹۰	۱۰.۹۹	۳۸.۹۷	۸.۴۴	۳۸.۳۲	رضوانشهر
۱۵.۱۸	۳۱.۵۶	۱۵.۳۲	۳۴.۶۲	۱۵.۲۷	۳۳.۴۱	رودبار
۹.۱۱	۳۹.۲۱	۱۴.۴۱	۳۸.۲۷	۱۱.۷۲	۳۸.۷۴	رودسر
۸.۵۶	۴۱.۲۶	۱۴.۷۷	۳۸.۴۷	۱۱.۲۷	۳۹.۹۹	سیاهکل
۱۹.۸۶	۴۳.۳۹	۱۴.۶۰	۴۱.۵۹	۱۸.۹۳	۴۳.۰۶	شفت
۱۹.۳۳	۴۰.۹۱	۱۱.۹۰	۳۸.۶۹	۱۶.۰۱	۳۹.۸۹	صومعه سرا
۱۳.۴۱	۳۸.۴۵	۱۳.۹۵	۳۸.۲۷	۱۳.۶۳	۳۸.۳۸	فومن
۱۰.۸۵	۴۲.۹۸	۱۴.۰۳	۳۹.۱۸	۱۲.۷۶	۴۰.۶۲	لاهیجان
۸.۰۱	۴۱.۸۵	۱۳.۴۶	۴۰.۵۱	۱۱.۸۹	۴۰.۸۸	لنگرود
۱۳.۹۴	۳۹.۰۶	۹.۳۵	۴۱.۰۱	۱۱.۸۷	۳۹.۹۲	ماسال

۹- مسکن

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵، کل واحدهای مسکونی در گیلان ۸۲۴۴۲۳ واحد بوده است. توزیع انواع آن نشان می‌دهد که ۶۶ درصد از خانوارهای استان در واحدهای غیر آپارتمانی زندگی می‌کنند و نسبت به شاخص متناظر کشور ۵ درصد بیش‌تر است و از این نظر رتبه ۲۳ را در کشور داراست.

جدول ۱۸- واحدهای مسکونی معمولی استان گیلان و کشور برحسب نوع واحد مسکونی

رتبه استان در واحدها	سهم (درصد)		آپارتمانی غیر	آپارتمانی	جمع	استان
	آپارتمانی	غیر آپارتمانی				
-	-	۶۰/۷	۳۹/۳	۱۳۸۵۴۸۵۰	۸۹۷۵۱۵۳	۲۲۸۳۰۰۰۳
۲۳	۹	۶۵/۶	۳۴/۵	۵۴۰۳۸۷	۲۸۴۰۳۶	۸۲۴۴۲۳

همچنین نتایج نشان می‌دهد ۳۴ درصد از خانوارهای استان در واحدهای آپارتمانی زندگی می‌کنند این در حالی است که ۳۹ درصد از خانوارها در کل کشور در واحدهای آپارتمانی زندگی می‌کنند.

جدول ۱۹- واحدهای مسکونی استان گیلان و کشور بر اساس مساحت زیربنا

استان	جمع	۵۰ مترمربع و کمتر	۷۵ تا ۱۰۰ مترمربع	۸۰ تا ۱۰۰ مترمربع	۱۰۰ تا ۱۰۰ مترمربع	۱۵۰ تا ۱۰۱ مترمربع	۲۰۰ تا ۱۵۱ مترمربع	۳۰۰ تا ۲۰۱ مترمربع	۵۰۰ تا ۳۰۱ مترمربع	۵۰۱ مترمربع و بیشتر	اظهار نشده
کل کشور	۲۲۸۳۰۰۰۳	۲۱۱۴۷۱۰	۴۹۵۰۷۱۱	۲۱۴۹۶۰۰	۵۷۶۳۵۵۵	۵۳۲۲۷۷۶	۱۵۸۸۴۵۰	۶۴۱۹۵۲	۱۶۴۸۸۸	۳۲۸۹۶	۹۹۴۶۵
سهم	۱۰۰	۹/۳	۲۱/۷	۹/۴	۲۵/۲	۳۳/۳	۷/۰	۲/۸	۰/۷	۰/۱	۰/۴
گیلان	۸۲۴۴۲۳	۸۰۱۹۳	۲۸۹۰۹۵	۱۱۴۵۲۴	۲۱۰۹۳۴	۱۰۲۳۶۹	۱۶۸۶۹	۶۵۱۹	۱۸۲۷	۶۲۴	۱۴۶۹
سهم	۱۰۰	۹/۷	۳۵/۱	۱۳/۹	۲۵/۶	۱۲/۴	۲/۰	۰/۸	۰/۲	۰/۱	۰/۲

جدول شماره ۱۹ نشان می‌دهد که ۳۵/۱ درصد واحدهای مسکونی در استان بین ۵۱ تا ۷۵ مترمربع مساحت دارند و ۲۵/۶ درصد از واحدها، مساحتی بین ۸۱ تا ۱۰۰ مترمربع را به خود اختصاص داده‌اند. به‌طور کلی ۷۵ درصد از واحدهای مسکونی در استان گیلان مساحتی بین ۵۱ الی ۱۰۰ مترمربع را دارا می‌باشند. همچنین واحدهای بیش از ۱۵۰ متر مربع ۳/۳ درصد از کل واحدها را شامل می‌شود.

جدول ۲۰- واحدهای مسکونی معمولی استان گیلان و کشور بر حسب نوع اسکلت بنا و مصالح عمده به کار رفته

استان	جمع	اسکلت فلزی	بتون آرمه	سایر						جمع	اظهار نشده		
				آجر و آهن یا سنگ و آهن	آجر و چوب یا سنگ و چوب	بلوک سیمانی (با هر نوع سقف)	تمام آجر یا سنگ و آجر	تمام چوب	خشت و چوب			خشت و گل	سایر
کل کشور	۲۲۸۳۰۰۰۳	۷۰۴۳۲۸۸	۶۰۱۶۳۳۴	۹۷۰۲۸۱۵	۵۸۵۰۸۷۹	۹۳۰۰۲۸	۱۱۱۴۶۱۸	۶۴۳۴۰۴	۳۷۵۵۲	۳۸۰۶۸۳	۴۶۱۵۷۷	۲۸۴۰۶۴	۶۷۶۶۶
سهم	۱۰۰	۳۰/۹	۲۶/۴	۴۲/۵	۲۵/۶	۴/۱	۴/۹	۲/۸	۰/۲	۱/۷	۲/۰	۱/۲	۰/۳
گیلان	۸۲۴۴۲۳	۵۷۳۷۱	۳۸۹۶۴۵	۳۷۵۹۵۷	۲۷۹۸۵	۶۵۹۳۳	۲۰۰۸۷۱	۳۸۳۷۹	۶۶۰۱	۱۶۶۶۵	۸۰۵۷	۱۱۴۶۶	۱۴۵۰
سهم	۱۰۰	۷/۰	۴۷/۳	۴۵/۶	۳/۴	۸/۰	۲۴/۴	۴/۷	۰/۸	۲/۰	۱/۰	۱/۴	۰/۲

نتایج جدول شماره ۲۰ نشان می‌دهد که از ۸۲۴۴۲۳ واحد مسکونی استان ۴۷/۳ درصد دارای اسکلت بتون آرمه ۲۴/۴ درصد دارای اسکلت، بلوک سیمانی (با هر نوع سقف) ۱۸ درصد دارای اسکلت آجر و چوب، ۷ درصد دارای اسکلت فلزی و ۱۳/۳ درصد از واحدهای مسکونی از سایر مصالح ساختمانی ساخته شده‌اند.

جدول ۲۱- واحدهای مسکونی معمولی غیر آپارتمانی استان گیلان و کشور بر حسب نوع اسکلت بنا و مصالح عمده به کار رفته

استان	جمع	اسکلت فلزی	بتون آرمه	سایر									
				جمع	آجر و آهن یا سنگ و آهن	آجر و چوب یا سنگ و چوب	بلوک سیمانی (با هر نوع سقف)	تمام آجر یا سنگ و آجر	تمام چوب	خشت و چوب	خشت و گل	سایر	
کل کشور	۱۳۸۵۴۸۵۰	۳۰۰۷۳۰۱	۲۱۳۸۱۹۹	۸۶۵۱۰۳۲	۵۰۱۱۹۸۳	۹۰۴۷۴۹	۱۰۵۳۳۹	۵۸۹۶۴۸	۳۶۳۱۹	۳۷۲۸۳۱	۴۵۳۰۲۹	۲۲۴۱۴۴	۵۸۳۱۸
سهم	۱۰۰	۲۱/۷	۱۵/۴	۶۲/۴	۳۶/۲	۶/۵	۷/۶	۴/۳	۰/۳	۲/۷	۳/۳	۱/۶	۰/۴
گیلان	۵۴۰۳۸۷	۱۸۶۱۲	۱۶۸۹۳۶	۳۵۱۶۰۲	۲۱۷۸۵	۶۲۹۰۶	۱۹۱۹۸۱	۳۵۲۲۰	۶۴۱۵	۱۶۳۸۶	۷۹۰۱	۹۰۰۸	۱۲۳۷
سهم	۱۰۰	۳/۴	۳۱/۳	۶۵/۱	۴/۰	۱۱/۶	۳۵/۵	۶/۵	۱/۲	۳/۰	۱/۵	۱/۷	۰/۲

در آبان ۱۳۹۵ از ۵۴۰۳۸۷ واحد مسکونی غیر آپارتمانی ۳۵/۵ درصد دارای اسکلت بلوک سیمانی (با هر نوع سقف)، ۳۱/۳ درصد دارای اسکلت بتون آرمه، ۱۱/۶ درصد دارای اسکلت آجر و چوب، ۶/۵ درصد از تمام سنگ و آجر و ۳/۴ دارای اسکلت فلزی و ۱۲/۷ درصد از سایر مصالح استفاده شده است.

جدول ۲۲- واحدهای مسکونی معمولی آپارتمانی استان گیلان و کشور بر حسب نوع اسکلت بنا و مصالح عمده به کار رفته

استان	جمع	اسکلت فلزی	بتون آرمه	سایر									
				جمع	آجر و آهن یا سنگ و آهن	آجر و چوب یا سنگ و چوب	بلوک سیمانی (با هر نوع سقف)	تمام آجر یا سنگ و آجر	تمام چوب	خشت و چوب	خشت و گل	سایر	
کل کشور	۸۹۷۵۱۵۳	۴۰۳۵۹۸۷	۳۸۷۸۰۳۵	۱۰۵۱۷۸۳	۸۳۸۸۹۶	۲۵۲۸۹	۵۷۲۸۹	۵۳۷۵۶	۱۲۳۳	۶۸۵۲	۸۵۴۸	۵۹۹۲۰	۹۳۴۸
سهم	۱۰۰	۴۵/۰	۴۳/۲	۱۱/۷	۹/۳	۰/۳	۰/۶	۰/۶	۰/۰	۰/۱	۰/۱	۰/۷	۰/۱
گیلان	۲۸۴۰۳۶	۳۸۷۵۹	۲۲۰۷۰۹	۲۴۳۵۵	۶۲۰۰	۳۰۲۷	۸۸۹۰	۳۱۵۹	۱۸۶	۲۷۹	۱۵۶	۱۶۰۵	۲۱۳
سهم	۱۰۰	۱۳/۶	۷۷/۷	۸/۶	۲/۲	۱/۱	۳/۱	۱/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۹	۰/۱

جدول شماره ۲۲ نشان می‌دهد که از ۲۸۴۰۳۶ واحد مسکونی آپارتمانی، ۷۷/۷ درصد دارای اسکلت بتون آرمه، ۱۳/۶ درصد دارای اسکلت فلزی و ۸/۷ درصد دارای اسکلتی از سایر مصالح می‌باشد.

نتایج کلی

- ۱- کاهش رشد سالانه استان در سطحی بحرانی قرار گرفته و طی چهار دوره سرشماری اخیر همواره روند کاهشی و کمتر از یک داشته است و در سال ۱۳۹۵ به پایین‌ترین مقدار خود یعنی ۰/۴ درصد رسیده است.
- ۲- به دلایل مختلفی نظیر مهاجرت از روستا به شهر، افزایش محدوده‌های قانونی شهرها و جذب آبادی‌های مجاور در شهرها و ایجاد شهرهای جدید، رشد جمعیتی در نقاط شهری بالای یک درصد و در نقاط روستایی طی چهار دوره سرشماری اخیر همواره روند منفی داشته است.
- ۳- بررسی هرم سنی استان در سرشماری ۱۳۹۵ نشان می‌دهد که حدود ۳۲/۷ درصد جمعیت استان در محدوده سنی ۱۵-۳۴ ساله قرار دارد. لذا با توجه به بسته شدن پنجره طلایی فرصت باروری در آینده نزدیک، بسیار ضروری است تا با سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی مناسب و ویژه استان بتوان از این ظرفیت استفاده نمود و کاهش میزان باروری در استان را بهبود بخشید.
- ۴- تراکم جمعیت در استان گیلان بویژه در نقاط جلگه‌ای به شدت در حال افزایش بوده و این موضوع فشار زیادی به محیط زیست، فرصت‌های شغلی وارد خواهد نمود و از طرفی منجر به از بین رفتن فعالیت‌های اقتصادی در مناطق روستایی علی‌الخصوص کوهستانی خواهد شد.
- ۵- براساس کاهش میزان باروری و مهاجرت جوانان، بعد خانوار در استان بتدریج در حال کاهش بوده است به طوری که از متوسط ۳/۶ نفر در خانوار در سال ۱۳۸۵ به ۳ نفر در سال ۱۳۹۵ کاهش داشته است.
- ۶- سهم گروه سنی ۶۵ ساله و بیش‌تر از ۳/۶ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۸/۹ درصد در سال ۱۳۹۵ افزایش داشته و سالمندی جمعیت در استان گیلان را نشان می‌دهد. که از این لحاظ رتبه نخست در کشور را دارد. بخشی از علت‌های افزایش نرخ سالمندی استان می‌تواند ناشی از مهاجرت معکوس و افزایش امید به زندگی باشد.

<http://mpogl.ir>
<http://sdi.mpogl.ir>

رشت - گیلان - خیابان امام خمینی (ره) - خیابان پانزده خرداد - سازمان مدیریت و برنامه ریزی گیلان

تلفن: ۰۱۶-۳۳۶۶۴۰۱۴